

دومین میزگرد ایران و تانزانیا

به دعوت پروفیسور اییلاہ عمری رئیس مرکز روابط خارجی تانزانیا، آقایان دکتر موسوی مدیر کل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، قادری رئیس مرکز مطالعات آفریقا و موحدی قمی معاون اداره دوم شرق آفریقا در تاریخ ۱۰/۲۵/۸۷ وارد تانزانیا شده و ضمن ملاقات با وزیر خارجه و وزیر دولت در کابینه زنگبار، با جمعی از اندیشمندان و اساتید دانشگاه‌های تانزانیا و زنگبار ملاقات و در نشست علمی تحت عنوان میزگرد ایران و آفریقا شرکت نمودند.

در این میزگرد پروفیسور عمری ضمن خوشامدگویی و معرفی اعضای هیأت ایرانی و مسؤولان وزارت امور خارجه که در میزگرد شرکت کرده بودند، اظهار داشت:

جهان امروز با مفهوم تغییر بسیار آشناست و جنبه‌هایی از آن را نیز اخیراً شنیده‌ایم. باراک اوباما نیز در برنامه‌های انتخاباتی خود به آن استناد کرده است. تغییر، مفهومی واقعی است نه تبلیغاتی.

در سال ۱۹۹۰ و در دوران جنگ سرد و با تغییر رقابت جهانی، جهان وارد تغییرات جدیدی شد. موضوع تغییر همواره باید مدنظر قرار گیرد و اکنون پس از سیاست واقع‌گرایی باید به ایده‌آل‌گرایی در سیاست خارجی اندیشید.

سپس آقای دکتر موسوی اظهار داشت: در نظم نوین جهانی و پس از جنگ سرد شاهد تغییر در سیاست‌ها هستیم. زورگویان جهان برای رسیدن به یک تک‌قطبی ایده‌آل، به اجبار می‌خواهند تک‌قطبی را بر جهان تحمیل

نمایند، لیکن آنچه در عراق و افغانستان روی داد نشان‌دهنده آن است که نیروی نظامی نمی‌تواند ثبات بوجود آورد.

در جهان کنونی از نظر اقتصادی شاهد بروز نیروهای اقتصادی جدیدی همچون روسیه و چین هستیم. موضوع انرژی نیز در این میان نقش مؤثری دارد. افزایش قیمت‌ها به نفع تولیدکنندگان و به ضرر مصرف‌کنندگان انرژی است و بحران مالی شرایط را معکوس می‌نماید. در این برهه از زمان رشد سرمایه در کشورهای اروپایی و آمریکا مطلوب نبوده و بحران اقتصادی اخیر نشان داد که سیستم اقتصادی موجود برای همه کشورهای جهان تضمین ندارد بنابراین دیدگاه‌های غیراقتصادی را باید در نظر داشت.

در دوره اخیر شاهد گسترش تغییرات ناشی از بحران‌های بین‌المللی و رشد و گسترش افراط‌گرایی در کشورهایمانند فلسطین، آفریقا، سومالی، عراق،

افغانستان، هند، پاکستان، کلمبیا، پرو و فیلیپین بودیم. ریشه این تغییرات چه می‌تواند باشد؟ آیا تغییر در تهدیدات است. فقر، آلودگی هوا، تغییرات جوی و افزایش قیمت مواد غذایی باعث گسترش دامنه این تغییرات و تنوع یافتن تهدیدات شده است، لذا آنچه به عنوان تغییر در آمریکا بیان می‌شود ناشی از تغییرات واقعی در سراسر جهان و تغییرات سنتی است که در آمریکا پیش آمده.

آمریکا موفق شد در خاورمیانه با زور اعمال نفوذ کند چنانچه به رغم اینکه کارتر رئیس‌جمهور اسبق آمریکا انتخابات فلسطین را آزاد اعلام کرده بود، نتیجه انتخابات فلسطین و پیروزی حماس را نپذیرفت. در افغانستان نیز طالبان مجدداً بازگشته است و حیطة تسلط آمریکا باید به مسائل داخلی خود برگردد. تغییر جدید به پایان تک‌قطبی خواهد انجامید.

در ادامه آقای قادری اظهار داشت: موضوع مورد بحث من همکاری منطقه‌ای ایران و اتحادیه آفریقا است و بیشتر جنبه‌های کاربردی و شاخص‌های نظری را مورد توجه قرار می‌دهم. اتحادیه آفریقا تجسم مردم آفریقا و نماینده سنن و سیاست‌های آفریقا است. قبل از فروپاشی شوروی و حادثه ۱۱ سپتامبر ضرورت گسترش همکاری‌های منطقه‌ای بسیار احساس می‌شد. آفریقا با داشتن یک پنجم منابع نفتی جهان و سواحل اقیانوس هند و اطلس، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. ایران نیز در منطقه‌ای استراتژیک واقع شده و بیشترین ساحل را با خلیج فارس دارد و بیش از ۶۰٪ انرژی جهان از این منطقه تأمین می‌شود.

همکاری‌های ضد استعماری ایران و آفریقا از جمله زمینه‌های مهم تحکیم روابط است، زیرا همه کشورهای آفریقایی طعم تلخ استعمار را چشیده‌اند. موج دوم در میان ملت‌های آفریقایی تشکیل اتحادیه آفریقا است و موج پنجم

یعنی مقاومت در مقابل استعمار جدید در حال شکل‌گیری است. در مقابل ایران با سه موج به استقلال رسید: اول انقلاب مشروطیت، دوم ملی‌شدن صنعت نفت و سوم انقلاب اسلامی ایران به عنوان یک انقلاب جهانی.

از جمله دستاوردهای انقلاب جلوگیری از نفوذ قدرت‌های خارجی و ارسال این پیام انقلاب به دیگر کشورها بود. تکیه بر پیشینه تاریخی و معنویت از جمله نقاط مشترک میان ایران و آفریقا است. استعمارگران می‌خواهند ایران و آفریقا را از فرهنگ چند هزار ساله خود دور سازند. همچنین تأکید رهبران اتحادیه آفریقا و ایران، بر همکاری‌های منطقه‌ای و جلوگیری از یک‌جانبه‌گرایی و برقراری تعاملی سازنده در سیاست خارجی است. از دیگر مشترکات ایران و آفریقا حضور در سازمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است. ایران عضو سازمان شانگهای و عضو ناظر اتحادیه آفریقا به عنوان یک سازمان فراملی و قدرتمند می‌باشد. با سخنرانی رئیس‌جمهور کشورمان جناب آقای احمدی‌نژاد در هفتمین نشست اتحادیه، ایران پس از آنکه به عنوان شریک آفریقا برای مشارکت در زیرساخت‌های آفریقا معرفی شد، فعالیت خود را آغاز کرد. در اجلاس شرم‌الشیخ نیز ایران شریک استراتژیک آفریقا معرفی شد و قرار است اجلاس سران اتحادیه آفریقا در سال ۲۰۰۹ در تهران برگزار شود.

بنابراین سطح همکاری ایران و اتحادیه آفریقا می‌تواند برون قاره‌ای، درون قاره‌ای و میان قاره‌ای باشد. ایران در مسیر کمک به آفریقا برای رسیدن این قاره به سطح بهداشت مناسب و رفاه و همکاری در زمینه انرژی فعالیت می‌کند.

تانزانیا همواره مرکز مبارزه با نژادپرستی بوده است. روابط جمهوری اسلامی ایران با جمهوری متحد تانزانیا

بسیار عالی است و امیدواریم شاهد پیشرفت‌های هرچه بیشتر در این زمینه باشیم.

سپس آقای موحدی قمی در سخنانی اظهار داشت: قدمت هزار ساله سکونت شیرازی‌ها (اهالی استان فارس ایران) در تانزانیا و شناخت مناسب ملت ایران از تانزانیا زمینه‌ساز روابط جمهوری اسلامی ایران و جمهوری متحد تانزانیا است. همچنین بنیان روابط میان دو کشور بر روابط میان دو ملت استوار می‌باشد. روابط سیاسی میان دو کشور از سال ۱۹۹۳ همراه با گشایش سفارت جمهوری اسلامی ایران در دارالسلام پایه‌ریزی شد. چهارمین اجلاس کمیسیون مشترک میان دو کشور در سال گذشته میلادی و با سفر وزیر خارجه تانزانیا به تهران برگزار شد. قبل از اشاره به مطالب مندرج در یادداشت تفاهم امضا شده، باید به موضوع مطالبات به عنوان یکی از عوامل ایجاد فاصله زمانی میان اجلاس سوم و چهارم کمیسیون مشترک اشاره کرد. مقامات دو کشور در برهه اخیر همواره برای ایجاد تحرک در روابط میان دو کشور تلاش کرده‌اند. یادداشت تفاهم امضا شده در چهارمین اجلاس کمیسیون مشترک بر گسترش همکاری‌های اقتصادی، گسترش همکاری‌ها در رابطه با زیرساخت‌های صنعتی، همکاری‌ها در زمینه انرژی، توریسم، گسترش روابط فرهنگی و همکاری‌های بانکی تأکید کرده است. با امضای این یادداشت تفاهم فصل جدیدی در روابط آغاز شد.

در ادامه پروفسور احمد کیوانوکا از اعضای مرکز استراتژیک تانزانیا گفت: در رابطه با نقش تانزانیا در منطقه دریاچه‌های بزرگ باید گفت که آفریقا هنوز از استعمار رنج می‌برد. تانزانیا مهد مبارزات آزادیبخش و پذیرای آوارگان و دولتمردان کشورهای همجوار است و برای حل مشکل کشورهای همسایه تلاش فراوان نموده است. امیدواریم ایران نیز زمانی به جرگه دوستان در حل مسائل و

بحران‌های دریاچه‌های بزرگ بپیوندد. کشورهای آفریقایی از نظر تاریخی تاکنون مشکلات فراوانی را تحمل کرده‌اند. مانع اصلی برقراری دموکراسی در کنگو مشکلات اقتصادی است. در حال حاضر می‌توان مشکلات ناشی از امپریالیسم در منطقه را به وضوح مشاهده کرد. بعد از سال ۱۹۹۲ و به خصوص بعد از مشکلات رواندا و ورود میلیون‌ها مهاجر به تانزانیا، رهبر ما درصدد رشد و توسعه همکاری‌های منطقه‌ای برآمد. در سال ۲۰۰۶ در اجلاس نایروبی موافقتنامه‌ای در رابطه با رشد صلح و ثبات در منطقه به امضا رسید و برنامه‌ای برای برقراری حکومت دموکراسی در کنگو ارائه گردید.

تانزانیا از سال استقلال در ۱۹۶۱ تا ۱۹۹۴ و خروج از آپارتاید به محلی برای ورود مهاجران تبدیل شده بود و مهاجران ناشی از بحران‌های کشورهای همسایه بدون در نظر گرفتن شرایط مذهبی و دیگر شرایط به تانزانیا مهاجرت می‌کردند. دولت تانزانیا برای مقابله با ورود مهاجران چندین بار کمک‌هایی به آن کشورها فرستاد، از جمله ارسال کمک در زمان ایدی امین، کمک به برون‌دیی و برنامه‌های تابع و کمک به حل بحران‌های شمال آفریقا. در هر حال ما به این منطقه تعلق داریم و تانزانیا از صلح و ثبات منطقه مستقیماً تأثیر می‌پذیرد. با این حال به رغم ورود کشورهایی همچون استرالیا، آلمان، کانادا، یونان و کویت برای ارائه کمک‌های توسعه‌ای به تانزانیا و ایجاد ثبات و امنیت در آفریقا، ایران هنوز وارد این گروه نشده است. پیشرفت‌های علمی و تخصصی ایران با تانزانیا هرگز قابل مقایسه نیست و باید از تجربه و قدرت فکری و علمی و تحقیقاتی دوستان ایرانی بهره کافی ببریم.

در پایان پرسش‌هایی در خصوص موارد زیر مطرح شد:
- حماس و جنگ اخیر و بحث در خصوص آغازکننده جنگ

- تغییرات احتمالی در روابط ایران و آمریکا باتوجه به استقرار نیروهای آمریکایی در عراق و افغانستان و طرح شعار "تغییر" از سوی اوباما

- بازنگری روابط منطقه‌ای از سوی تانزانیا در راستای منافع این کشور باتوجه به تشکیل دولت جدید در آمریکا

دکتر موسوی در پاسخ به سؤالات مطرح‌شده اظهار داشت: حوادث اخیر در غزه از پیامدهای نادیده‌گرفتن انتخابات آزاد و مردمی در فلسطین از سوی دولت‌های غربی و به رسمیت‌نشناختن دولت قانونی حماس است. شاید بتوان حمله حماس را واکنشی به بمباران‌های مکرر غزه، ترور رهبران حماس و بستن راه‌های ورود به غزه دانست. آنچه مسلم است اینکه اسرائیل در صورت عدم حمله به غزه، به منطقه دیگری حمله می‌کرد.

مدیر کل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی در مورد تحولات در روابط ایران و آمریکا گفت: موضوع آمریکا و ایران تاحدودی پیچیده است زیرا به‌رغم بیشترین اختلاف میان دو کشور، باتوجه به آنچه در عراق و افغانستان می‌گذرد، سه دوره مذاکره بین ایران و آمریکا در رابطه با کمک به حل مشکلات عراق برگزار شده است. تردیدی نیست که در مورد افغانستان نیز با وجود اظهارات بوش مبنی بر موفقیت در آن کشور، آمریکا بدون کمک ایران هیچ‌گونه پیشرفتی در حل مشکلات افغانستان نخواهد داشت.

متأسفانه در سیاست خارجی آمریکا پیش‌داوری وجود دارد و اگر دولت آمریکا براساس روابط صحیح عمل کند مشکلات حل می‌شود.

پروفیسور احمد کیوانوکا در مورد روابط منطقه‌ای تانزانیا گفت: رهبران تانزانیا به دنبال طراحی و ترسیم روابط ۵ سال آینده می‌باشند. ما قصد داریم در جهت توسعه دموکراسی مردم منطقه را ترغیب نموده و از تغییرات ایجادشده در کشورها در راستای تحقق این هدف حمایت کنیم.

در خاتمه پروفیسور عمری اظهار داشت: امروز روز مهمی برای کشور ماست و این نشست باعث نزدیکی هرچه بیشتر دو کشور است. امضای یادداشت تفاهم در این سفر که پس از دیدار مقامات دو کشور در ژوئیه سال جاری صورت گرفت، اهمیت ویژه‌ای دارد.

ایران کشوری مهم در منطقه‌ای استراتژیک است. همسایگان ایران مانند پاکستان، افغانستان و عراق نیز برای ما بسیار مهم می‌باشند و یادداشت تفاهم امضا شده کمک ویژه‌ای به همکاری‌های علمی و صنعتی نموده و یاری‌دهنده تانزانیا برای پوشش تحقیقاتی است.

ایران و تانزانیا مشترکات زیادی در زمینه استراتژیک دارند و ایران به دنبال کمک به آفریقا و منطقه است. من همه تلاش خود را برای اجرای این یادداشت تفاهم به عمل خواهم آورد و قلباً خوش‌بین هستم که روابط ایران و تانزانیا برای کمک به مردم دو کشور و برپایه منافع تانزانیا خواهد بود.

در خاتمه یادداشت تفاهم همکاری‌های علمی، فرهنگی و تحقیقاتی میان دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی و مرکز استراتژیک تانزانیا امضا شد.

بهمن احمدی

نماینده جمهوری اسلامی ایران - دارالسلام